

Fostringsamtal inom främjandet av säkerheten i årskurs 7–9

Innehåll

No table of contents entries found.

Fostringsamtal som en del av främjandet av säkerheten

Producent av rapporten: Projektet för att förebygga gängbildning och brottslighet bland unga. Sofia Tamminen har producerat den ursprungliga rapporten som ett lärdomsprov vid Humanistiska yrkeshögskolan

Bild: Pixapay

Publicerad: Augusti 2024

Material för fostringssamtal för lärare i årskurs 7–9

Bästa yrkesutbildade person inom det pedagogiska området, du gör ett viktigt arbete som är helhetsinriktat och där du måste sätta din egen personlighet på spel. Med din hjälp kan den unga hitta rätt riktning, och ett betydelsefullt möte kan fungera som plattform för detta. Fostringssamtalet kan vara en omvälvande situation för den unga, särskilt för unga som har utmaningar i sitt liv och har fått uppleva få stunder av framgång. En förtrolig stund skapar trygghet och påverkar relationen mellan läraren och den unga, i synnerhet när stunden upplevs som ett tillfälle att ta lärdom och som en möjlighet.

Materialet har producerats som stöd för fostringssamtalen för lärare i årskurs 7–9. Under fostringssamtalen kan man behandla även svåra frågor som kan anknyta till den ungas egen eller gemenskapens säkerhet. Materialet ger aktuell information, verktyg och perspektiv för att förstå utmanande situationer och för att möta den unga även i svåra situationer.

Syftet med materialet är att göra det möjligt för lärarna att närma sig fostringssamtal ur samma perspektiv. Den unga upplever detta som konsekvent, vilket ökar trygghetskänslan. Materialet stöder starkt fostringssamtalets kärnmål, som är att stöda den ungas välbefinnande, tillväxt och utveckling. Var och en av oss har möjlighet och är skyldiga att främja en trygg skolgång för den unga och hela skolgemenskapen!

1 Säkerheten i årskurs 7–9 bygger på en enhetlig linje

Var och en har rätt till säkerhet, och säkerhet är en viktig del av välbefinnandet. Säkerhetskulturen i skolorna bygger på olika funktioner, element och människor som interagerar med varandra. Säkerhetskompetensen ingår i grunderna i läroplanerna för den grundläggande utbildningen och omfattar kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar. De unga vägleds att förstå hur varje medlem i gemenskapen påverkar sin egen och andras säkerhet och välbefinnande.

Det är de vuxnas skyldighet att skydda alla unga, i synnerhet unga som upplever otrygghet. Den unga får trygghet när de vuxna omkring dem ser situationerna och ingriper konsekvent, förstående och bestämt. Alla vi som arbetar med unga är skyldiga och berättigade att märka, se och vid behov ingripa. Hemmets och skolans enhetliga syn och linje stöder den ungas skolgång, tillväxt och utveckling. Den unga tar med sig hela sitt liv till skolan varje dag och det är viktigt att vara känslig för vad som pågår i hens liv och hitta lämpliga sätt att hantera saker tillsammans med den unga.

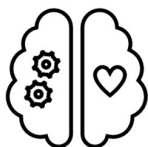
Den unga ska garanteras:

- **Pedagogisk säkerhet** – en trygg miljö där unga och vuxna samarbetar
- **Social säkerhet** – frågor som gäller växelverkan och delaktighet
- **Psykisk säkerhet** – frågor som gäller kognition samt känslor av trygghet och otrygghet
- **Fysisk säkerhet** – en hälsosam, trygg och ändamålsenlig miljö

Element som stöder säkerheten i skolorna

Skapande av en förtrolig atmosfär för informationsgången	Läroanstaltens psykiska välbefinnande	Tydliga och enhetliga regler	Kontinuerlig och konsekvent övervakning
Omedelbart ingripande i våld och kontinuerligt förebyggande av mobbning	Aktiv bekämpning av utslagning	Förmåga att hantera konflikter och en medlingsprocess	Skötsel av renlighet och ordning
Aktiv information (intern och extern)	Nära samarbete med hemmet	Strukturella säkerhetslösningar	Samarbete med andra myndigheter

2 Unga i årskurs 7–9

Övergången till årskurs 7–9 är ett utmanande skede med tanke på den ungas utvecklingskede. Förhållandet till kroppen, världen och andra förändras, känslolivet är stormigt och sexualiteten blir starkare. Den ungas fysiska utveckling är snabbare än den psykiska utvecklingen. Sinnet försöker visserligen hinna med, men den ungas beteende kan verka som regression. Regression är en nödvändig fas som sker under hjärnans utvecklingsprocess.

De hjärnområden som reglerar och styr den ungas beteende är ännu inte färdigutvecklade. Därför är den unga benägen för riskbeteende. Strävan efter att bli accepterad och efter omedelbar tillfredsställelse och priser kan ta sig uttryck i mycket riskfyllt beteende. Det finns alltså en orsak till kraftiga känsloreaktioner och impulsivitet, och därför är vuxnas stöd för känsloregleringen av största vikt för den unga. Impulskontroll, bedömning av beteendets följder samt förmågan att motstå gruppträck utvecklas och stärks först i tidig vuxenålder. Därför kan det hända att den unga snabbt glömmet bort till exempel det hen på tu man hand pratat och kommit överens om med den vuxna när hen är i jämnårigas sällskap.

Växelverkan med trygga människor är viktigt, eftersom vi alltid växer i förhållande till människorna omkring oss. Bland annat självreglering samt interaktions- och emotionella färdigheter utvecklas med hjälp av andra människor. Överge inte! Den ungas beteende kan vara utmanande, men hen behöver och förtjänar medkänsla och förståelse från den vuxna. Det är alltså viktigt att den unga inte upplever en känsla av att bli övergiven och vet att hen inte överges ens i svåra stunder.

Unga lever och växer i hemmet, i skolan och bland jämnåriga i gemenskaper som har bildats kulturellt och med tiden. De ungas liv i olika gemenskaper och världar kan skapa både samband och isolering. Om skolans förväntningar, verksamhetssätt, språk och värderingar är annorlunda än på fritiden finns det risk för att den unga inte får ett fäste i skolan och söker sina gemenskaper någon annanstans. Öppenhet gentemot den ungas världar och gemenskaper bidrar till att hitta den ungas potential och förhindrar att den unga fjärras från skolan.

3 Förståelse för den ungas liv som helhet

Den ungas handlingar, symtom och beteendestörningar kan orsakas av många olika faktorer. Det är alltså viktigt att skilja en enskild handling från en kontinuerlig handlingsmodell, eftersom dessa kräver olika slags ingripanden och stöd. Det är viktigt att förstå den ungas liv på ett övergripande sätt så att hens situation kan bedömas rättvist och stödas effektivt.

Man måste göra den ungas värld förutsägbar och trygg, särskilt när hen har symtom. Konsekventa och tydliga tillvägagångssätt spelar en nyckelroll i detta. Bakgrundsfaktorer kan till exempel vara familjerelaterade orsaker, utmaningar i föräldraskapet, beteendestörningar, avsaknad av diagnos eller andra utmaningar i livet. Skolgångs- och inlärningssvårigheter kan få den unga att förlora sin motivation, medan utmaningar med känsloreglering och temperament kan påverka beteendet.

Unga söker sin roll och plats i livet. Viljan att experimentera och det sociala trycket kan leda till gränslöshet. Enkel tillgång till rusmedel kan också öka symtomen. Den ungas illamående och psykiska utmaningar är betydande bakgrundsfaktorer. Ofta har unga som använder våld också själva upplevt våld eller obehandlade trauman. Sådana upplevelser kan normaliseras eller ha en djup inverkan på den ungas beteendemönster. Anklagelser hjälper inte i en sådan situation, utan det behövs förståelse och stöd för att hantera de bakomliggande orsakerna. Det är viktigt att den unga känner sig hörd, sedd och accepterad även om hens beteende kan verka skrämmande eller utmanande.

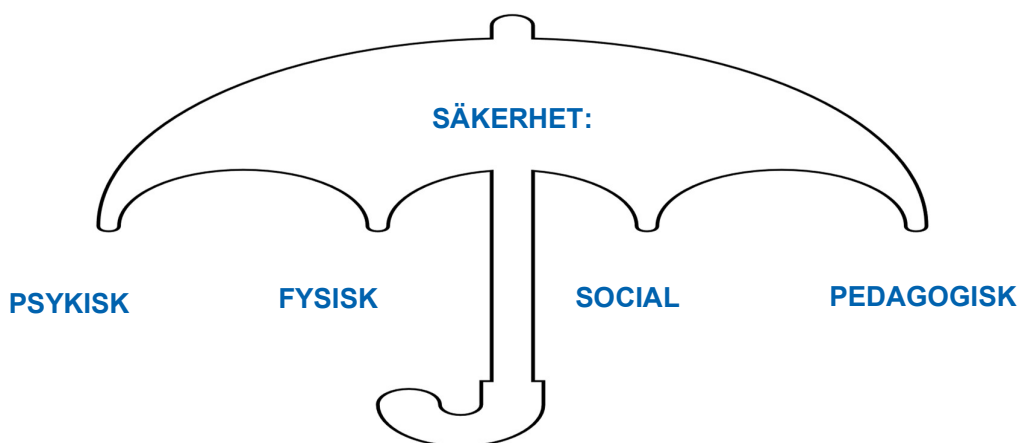
Lärarna har möjlighet att se bortom den ungas handlingar genom att fråga den unga med egna ord och skapa utrymme för en ärlig diskussion. På så sätt kan man bättre förstå den ungas situation i sin helhet och erbjuda det stöd som behövs.

3.1. Delområden för ungas säkerhet och välbefinnande

Som lärare är det viktigt att identifiera de säkerhetsfaktorer och delområden av välbefinnandet som påverkar den unga. Under fostringssamtalet är det viktigt att med hjälp av frågor och observationer utreda om den ungas beteende är förknippat med brister i säkerheten eller välbefinnandet och bedöma hur dessa faktorer påverkar den ungas vardag. På så sätt kan man erbjuda riktat stöd och handledning som gör det möjligt att främja den ungas övergripande välbefinnande.

Säkerhet är en grundläggande förutsättning för den ungas välbefinnande och utveckling. Den byggs ofta upp i vardagliga situationer och i stabila tillväxtförhållanden. Dess kärna består av den ungas egen upplevelse av trygghet, trygga människorelationer och en trygg miljö. Säkerheten kan beskrivas som ett skyddande, allomfattande paraply, där även andra delområden av välbefinnandet är möjliga.

Delområden för ungas säkerhet och välbefinnande:

PSYKISKT VÄLBEFINNANDE

Positiv självbild
Upplevda förmågor och
sinnesbalans
Identifiering av
egna känslor

FYSISKT VÄLBEFINNANDE

Motion
Att ta hand om kroppen
Sömn
Kost

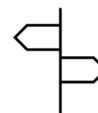
SOCIALT VÄLBEFINNANDE

Trygga relationer
Tillhörighet till gemenskaper
Omsorg
Respektfull växelverkan

SJÄLVFÖRVERKLIGANDE

Möjlighet till hobbyer och ut-
veckling enligt
de egna styrkorna
Strävan efter drömmar.

VÄRDERINGAR OCH VAL

Ansvarsfullhet
Ärlighet
Etiska och moraliska val

Säkerheten kan beskrivas som ett skyddande, allomfattande paraply, där även andra delområden av välbefinnandet är möjliga.

3.2. Unga i årskurs 7–9 och våld

I dagens samhälle påverkar våld särskilt unga i årskurs 7–9 på många olika sätt. Våldet kan ta sig uttryck i många slags handlingar eller försummelser. För att ingripa och förebygga våld behövs samarbete mellan många aktörer. Bevitnande av våld i nära relationer exponerar den unga för våldsamhet, som kan överföras från en generation till en annan. Exponering för våld kan leda till att den unga upplever att våldet är en del av det dagliga livet. Vilken som helst form av våld sänker tröskeln för att använda våld mot andra och förändrar hur den unga upplever sig själv och sin omgivning.

Inget drag i beteendet är i sig ett direkt tecken på upplevt våld, men den ungas våldsamma beteende kan vara ett symptom på det. Om man blir orolig för den unga lönar det sig att lyssna på denna känsla. Det lönar sig att ordna tid med den unga och diskutera hur det går för den unga. Man ska ingripa i långa skolfrånvaron och utreda situationen i den ungas hem.

Våld mot unga i årskurs 7–9 är ett mångformigt och allvarligt problem som kräver en gemensam insats av alla för att identifiera och förebygga våldet. Att förstå våldsformerna och ingripa i rätt tid är av största vikt för att trygga de ungas välbefinnande.

Unga i årskurs 7–9 utsätts för våld särskilt i form av mobbning i skolan. Våldet kan vara psykiskt, fysiskt eller digitalt. Fysiskt våld, såsom att knuffa och slå, är tyvärr vanligt. Psykiskt våld, såsom öknamn, förakt och uteslutning ur gruppen är också vanligt. Digitalt våld, såsom trakasserier och hot, har ökat i och med att sociala medier blivit vanligare. Bland unga i årskurs 7–9 är våldsformerna ofta dolda för vuxna, vilket gör det svårt att identifiera och ingripa i dem. Det är viktigt att de unga och deras närmaste krets identifierar dessa former av våld och vet hur man söker hjälp och stöd.

Våldsformer:

Våld i nära relationer

Den som utövar våldet och offret har eller har haft ett nära förhållande. Det kan riktas mot en nuvarande eller tidigare partner, ett barn, en nära släkting eller en annan närstående person.

Sexuellt våld

Exempel på sexuellt våld är sexuellt antastande, lockande och tvång till sexuella handlingar, försök till våldtäkt och våldtäkt.

Fysiskt våld

Fysiskt våld kan vara att knuffa, slå, sparka, lugga, strypa, klösa, riva, skaka, använda vapen eller hota med dessa.

Psykiskt våld

Psykiskt våld omfattar förtryck, kritik, skällsord, förakt, kontroll, isolering, svartsjuka, förstörelse av saker, skadande av djur och hot med dessa.

Ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld innebär att förhindra självständig användning av pengar, förhindra deltagande i ekonomiska beslut, tvinga människor att ge pengar och hota med ekonomiskt våld.

Illabehandling eller försummelse

Med illabehandling eller försummelse avses försummelse av vård, hjälp eller omsorg av ett barn, en äldre person eller en person med funktionsnedsättning. Det kan också innebära vållande av skada med läkemedel, rusmedel eller kemikalier.

Kulturellt eller religiöst våld och hedersvåld

Hit hör tvång till religiös övertygelse, hot om våld under förevändning av religion eller kultur (såsom hedersvåld), könsstympning och hot om religionsrelaterade frågor.

Förföljelse

Förföljelse innebär att upprepade gånger eller kontinuerligt närma sig, följa efter eller observera en annan människa på ett sätt som orsakar rädsla. Exempel är hot efter att ett parförhållande har upphört och observation med hjälp av internet eller teknisk utrustning.

Mobbning i skolan eller i småbarnspedagogiken

Mobbning i skolan är psykiskt eller fysiskt våld mot barn och unga. Det är ganska vanligt med diskriminerande mobbning bland unga. Mobbingen på daghem är fysisk, verbal och psykisk, såsom uteslutning ur gruppen. En vanlig form av mobbning är att frysa ut någon från gruppen eller hot om det.

Könsrelaterat våld

Våld är ett könsrelaterat fenomen. Det finns skillnader mellan könen i fråga om upplevelsen och användningen av våld samt dess drag och följder. Könet kan också påverka hjälpen och rättspraxis.

Extremism

Med våldsbejakande radikaliserings och extremism avses att våld används, hotas med, uppmuntras till eller berättigas genom en idévärld eller ideologi. Våldsbejakande radikaliserings kan leda till att personen ansluter sig till våldsbejakande extremistiska grupper eller extremistisk verksamhet. I extrema fall kan det leda till terroristiska dåd.

Digitalt våld

Digitalt våld kränker, kontrollerar, observerar eller skadar via datateknik. Gärningarna kan vara missbruk av smart- och positioneringsenheter, programvara, applikationer och snabbmeddelandetjänster. Digitalt våld kan också vara indirekt, varvid förövaren till exempel använder andra personer.

3.3. Unga i årskurs 7–9 och rusmedel

I ungdomen är viljan att experimentera stark. Många faktorer, såsom fenomenen, illamående och socialt tryck, påverkar ungdomars användning av rusmedel. Det är viktigt att komma ihåg att skolans ordningsregler och samhällets normer också gäller användning av rusmedel, och detta är inte en åsiktsfråga.

Aktuell expertinformation visar att största delen unga mår bra och undviker rusmedel, men en liten del av de unga lider alltmer av följderna av användningen av rusmedel. Tillgången till och användningen av rusmedel har förändrats med tiden. Rusmedel som förekommer bland unga är bland annat e-cigarett, nikotinpåsar, missbruk av receptbelagda läkemedel, alkohol, cannabis, snus, tobak och missbruk av lustgas.

Rusmedel är i dag ytterst lätta att komma åt och detta försätter unga i en sårbar ställning. Sociala medier möjliggör handel med rusmedel i slutna grupper där försäljningen sker anonymt och på lättillgängliga plattformar. Detta gör övervakningen utmanande och ökar ungdomarnas exponering för rusmedel. Det är viktigt att vuxna förstår i vilken utsträckning fenomenet kring rusmedel berör unga, även om de inte själva använder rusmedel. Till exempel kan en ung person som ordinerats läkemedel för koncentrationssvårigheter utsättas för utpressning och andra kan kräva läkemedel av hen för användning i berusningssyfte. Därför är det viktigt att samhället och skolan erbjuder förebyggande stöd för att trygga de ungas välbefinnande.

Rusmedel är ämnen som påverkar det centrala nervsystemet och förändrar användarens psykiska eller fysiska tillstånd. Användningen av dem kan leda till beroende och de är särskilt farliga för unga vars kropp utvecklas och vars hjärna är känsligare för biverkningar. Användning av rusmedel kan orsaka allvarliga hälsoproblem, sociala svårigheter och till och med leda till döden. Det är viktigt att de unga förstår farorna med dessa ämnen och håller sig själva och sina kompisar trygga genom att undvika att använda dem.

Rusmedel som påträffas bland elever i årskurs 7-9:

Alkohol

- I Finland ett lagligt rusmedel, förbjudet för personer under 18 år, åldersgränsen för starkvaror är 20 år.
- dämpar centrala nervsystemets funktion, försämrar motoriken och omdömesförmågan, ökar risken för olyckor, störningar och våld.
- Inverkar kraftigt på unga eftersom en högre alkoholhalt kan leda till förgiftning.
- I kombination med vissa läkemedel kan även en liten mängd vara livsfarlig.

E-cigarett, dvs. vape

- Batteridrivna anordningar som hettar upp vätskan till inandningsbar aerosol.
- Innehåller nikotin eller är nikotinfri, men inte heller en nikotinfri vape är ofarlig.
- Lockande modeller, kan likna en penna eller en godisask.
- Skadliga ämnen, såsom luftburna partiklar och tungmetaller, har påträffats i vätskorna; förpackningspåskrifterna är bristfälliga.
- E-cigarett som innehåller över 20 mg/ml nikotin är olagliga i Finland.
- Personer under 18 år får inte inneha tobaksprodukter; försäljning till minderåriga leder till böter eller fängelse (högst 6 månader).

Nikotinpåsar

- Dospåse som påminner om en snuspåse.
- Innehåller nikotin, smakämnen, doftämnen, salt, vatten, fiber och konserveringsmedel.
- Smaksätts med smakämnen, t.ex. jordgubbe, godis och citron.
- Ofta mer nikotin än i snus (3–50 mg/g).
- Lagliga i Finland, men försäljning och överlåtelse till personer under 18 år är förbjuden.
- Kan skada tänderna och munnens slemhinnor.
- Orsakar kraftigt beroende, höjer blodtrycket och hjärtfrekvensen.

Snus

- Malen tobak, smakämnen, konserveringsmedel, vatten, salt och återfuktare, nikotin. Även tungmetaller, PAH-föreningar och rester av bekämpningsmedel har hittats.
- Försäljning, överlämnande och langning förbjuden i Finland; innehav förbjuden för personer under 18 år.
- Nikotin 8 - över 40 mg/g, orsakar kraftigt beroende.
- Skador på munnens slemhinnor som kan framskrida till förstadium till cancer. Slitage på tänderna och förhöjt blodtryck.

Tobak

- Fabrikstillverkad cigarett, Finlands vanligaste nikotinprodukt.
- Tillverkas genom att torka tobaksväxters blad, innehåller cirka 10 mg nikotin.
- Kan ge förgiftningssymtom och förkorta livslängden.
- Påverkar nästan hela kroppen, ökar risken för många cancerformer.

Cannabis

- Hampa, odlas för olika ändamål.
- Cannabis = en produkt tillverkad av droghampa, det vanligaste olagliga rusmedlet i Finland.
- Psykoaktivt ämne THC, individuella effekter: nedsatt koncentrationsförmåga, försämrat minne, ångest, förvärrade psykiska problem, beroende, depression och psykos.

ADHD-läkemedel

- Receptbelagda läkemedel som används för behandling av ADHD; de vanligaste är stimulantia såsom metylfenidat och amfetaminderivat.
- Förbättrar koncentrationsförmågan och impuls kontrollen hos ADHD-patienter.
- När läkemedlen missbrukas kan de fungera som stimulantia och orsaka beroende.
- De vanligaste missbruksmetoderna är oralt intag och snusning.
- Effekter: ökar vakenhetstillståndet, koncentrationsförmågan och energin. När läkemedlen missbrukas kan de orsaka ångest, sömnlöshet, hjärtklappning och högt blodtryck.
- En överdos kan leda till allvarliga hälsoproblem, såsom hjärtinfarkt och psykotiska symtom.

Bensodiazepiner

- Receptbelagt läkemedel som används bland annat mot ångest och sömnlöshet.
- Klassificerad som både läkemedel och narkotika; innehav utan läkarordination är förbjudet.
- Om man använder läkemedlet utan läkarordination är det fråga om missbruk.
- Säljs olagligt i form av pulver, tabletter och kapslar.
- Används i berusningssyfte oralt, intravenöst och genom snusning.

- Effekter: dämpar centrala nervsystemets funktion, eliminerar ångest, orsakar trötthet, är avslappnande, försämrar de motoriska färdigheterna och kan öka våldsamheten.
- Kombination med alkohol eller opioider är mycket riskfyllt och kan leda till medvetslöshet och lamslagning av luftvägarna.

Kväveoxidul, dvs. lustgas

- Är inte rusmedel, men användningen i berusningssyfte har ökat.
- Används medicinskt blandat med syre för smärtlindring och anestesi.
- Vid användning som rusmedel andas lustgasen in i lungorna direkt eller genom ett hjälpmedel.
- En patron kan ge ett berusande, euforiskt tillstånd i 1–2 minuter.
- Det finns både stora och små patroner.
- Kan orsaka syrebrist, illamående och neurologiska skador. Upprepad användning kan också påverka benmärgen och det perifera nervsystemet.
- Kan orsaka beroende, eftersom det påverkar samma receptorer som opiater och benstodiazepiner.

3.4. Fortsatta åtgärder

Ibland kan det under fostringssamtalet framkomma frågor som kräver fortsatta åtgärder. Det är viktigt att läraren identifierar situationer där det är nödvändigt att göra en barnskyddsanmälan. En ung person med oroväckande symtom behöver alltid hjälp och att situationen utreds. Utredningen kan inledas till exempel via elevhälsan eller barnskyddet. Om det i samband med utredningen av den ungas ärenden framkommer tecken på till exempel våld mot den unga ska en anmälan göras till polisen och barnskyddet. Vuxna som arbetar i skolan har en lagstadgad skyldighet att anmäla till barnskyddsmyndigheten om de upptäcker att en ung person är i behov av skydd för barn.

I brådskande situationer, såsom vid misstanke om misshandel av en ung person, ska man kontakta

socialjouren 02 2626003 (24/7) eller nödnumret 112.

[Barnskyddsanmälan](#)

4 Faktorer som främjar fostringssamtalet

Unga är individuella, vilket gör att en modell eller anvisning inte passar alla. I följande avsnitt beskrivs genomförandet av fostringssamtalet och man har sammanställt faktorer som främjar samtalet. Som lärare är det viktigt att gestalta *den ungas liv som en helhet* där olika delområden påverkar varandra. Således ses den ungas symtom inte automatiskt som en följd av hens egna egenskaper, utan snarare som ett resultat av interaktionen med omgivningen.

En av de effektivaste metoderna med unga är att stödja den unga och familjen samt att *lyssna aktivt och inte skuldbelägga*. Det är också viktigt att beakta att den unga kan ha pågående processer med myndigheter: till exempel en straffprocess eller en klientrelation hos socialvården, varvid man ska säkerställa att den unga har en positiv upplevelse av bemötandet och att ärendena behandlas på ett ändamålsenligt sätt.

Förtroende kräver ibland tid och ansträngningar, men är väsentligt i fostringssamtalen. Trots detta är det viktigt att observera att varje möte med den unga inte nödvändigtvis kräver mycket tid eller resurser. Redan kortvariga stunder, såsom ett vänligt leende eller ett uppmuntrande ord i skolans korridorer, kan förmedla ett viktigt budskap till de unga om att de uppskattas och blir sedda. Genom att utnyttja dessa mikrostunder kan man skapa en grund för att stödja de unga och för senare djupare diskussioner under fostringssamtalen.

Med hjälp av dessa principer kan vi skapa en trygg och öppen atmosfär där de unga kan känna sig hörda och förstådda. Följande avsnitt *Genomförande av fostringssamtalet* erbjuder praktiska anvisningar och råd för fostringssamtalen, med hjälp av vilka vi kan stödja de unga i deras uppväxt och utveckling.

5 Genomförande av fostringssamtalet

FÖRE FOSTRINGSSAMTALET:

Kontakt till vårdnadshavaren:

- **Ring vårdnadshavaren på förhand.** På så sätt når du sannolikt vårdnadshavaren snabbare och det är mer personligt. Berätta för vårdnadshavaren ur vilket perspektiv frågorna behandlas under fostringssamtalet och berätta vad målet med samtalet är. Fråga vårdnadshavaren om det är något särskilt som du bör veta på förhand. Kontakten med vårdnadshavaren kan göra samarbetet smidigare och du får klarhet om hur vårdnadshavaren förhåller sig till fostringssamtalet.

Förberedelser:

- **Gå igenom samtalets gång på förhand.** Försök förlägga tidpunkten för fostringssamtalet så att du hinner fördjupa dig i ämnet före samtalet. Detta främjar genuin närvaro och ett neutralt förhållningssätt till situationen.
- **Fundera på förhand på den ungas styrkor** och be vårdnadshavarna göra samma sak innan de kommer till samtalet

Skapande av atmosfären:

- **Skapa ett lugnt utrymme** där endast berörda parter är närvarande. Du kan fundera på hur ni sitter under samtalet. Undvik att de vuxna sitter på ena sidan av bordet och den unga ensam på den andra. Se till att det inte finns störande ljud i rummet. Den unga uppskattar också om du frågar hen om det finns något som det är bra att beakta i stunden eller om det finns något som kunde lindra eventuell stress som situationen ger upphov till.

Samling av bakgrundsinformation och granskning av grundläggande saker:

- **Fundera på och observera** orsakerna till beteendet eller symtomen: särskilt med tanke på huruvida den ungas grundläggande saker är i skick. Diskutera dessa även med den unga.

I BÖRJAN AV FOSTRINGSSAMTALET:

Ingångsvinkel:

- **Var positiv och sök lösningar.** Berätta för den unga att du vill hjälpa hen att hitta metoder för att förbättra sitt agerande.
- **Bemöt deltagarna i samtalet genuint och med omsorg** även de som uppvisar beteendesymtom.

Öppning av samtalet:

- **Berätta om syftet och målen med mötet.** Till exempel: "i dag vill vi diskutera det som har hänt och hur vi kan stödja dig i fortsättningen."

Uppmuntra till öppenhet:

- **Uttryck för den unga att samtalet kan vara svårt** till exempel så här: "Jag vet att det kan vara svårt att prata om dessa frågor, men vi ska försöka hitta lösningar tillsammans. Om det är svårt att tala kan du också skriva ner dina tankar på papper."
- **Betona att en enskild handling inte definierar den unga:** "Även om det blev bråk idag, kom ihåg att en enskild gärning eller ett enskilt ögonblick inte definierar dig som människa. Vi är här för att hjälpa dig att lära dig av den här situationen."

UNDER FOSTRINGSSAMTALET:

Mod, rättframhet och respekt:

- **Var modig och rättfram när du tar upp svåra frågor.** Du ska dock ha ett sensitivt grepp, särskilt när frågan är svår eller den unga har svårt att lita på dig.
- **Uttryck för den unga att samtalet är ett tillfälle att lära sig**, där man har möjlighet att tänka på saker från en ny vinkel.
- **Respektera den unga.** Ömsesidig respekt är grunden för en god dialog.

Aktivt lyssnande och lösningsfokusering:

- **Lyssna och hör vad den unga säger:** "Jag märker att du har blivit frustrerad i skolan på sistone. Kan du berätta mer om vad som gjorde dig arg på lektionen?"
- **Använd en stund för att konstatera situationen, varefter du börjar söka lösningar:** "Vi märkte att du ofta blir sen till lektionerna. Vad kan hjälpa dig att komma i tid?"
- **Fråga den unga om hens åsikt:** "Vad tycker du själv? Vad skulle hjälpa dig i den här situationen?"

Att få information:

- **Läraren behöver inte veta allt** på förhand. Om något är eller förblir oklart kan det också utredas senare. Riktad information fås vid behov. Man behöver till exempel inte känna till alla detaljer om rusmedlen, utan det viktigaste är att fokusera på den ungas välbefinnande och på att hitta lösningar tillsammans.

I SLUTET AV FOSTRINGSSAMTALET:

Den ungas styrkor:

- Även om diskussionen kan innehålla svåra och även obehagliga ämnen är det viktigt att hitta ett sätt att lyfta fram den ungas styrkor. **Beakta positiva saker och uppmuntra den unga via dem.** Fäst uppmärksamhet vid det goda!

Uppsättande av mål:

- Man funderar på mål och sätt att gå vidare efter situationen. **Sätt upp konkreta och realistiska mål:** "Vi kommer överens om att du försöker komma till skolan i tid åtminstone tre gånger nästa vecka. Vi kan tillsammans se hur det gick." Ge en möjlighet till förbättring och rikta blicken mot framtiden. Försök också engagera vårdnadshavaren att stöda den unga att uppnå målen.

Steg i fortsättningen:

- **Kom överens om hur och när situationen följs upp:** "Vi håller ett nytt möte om två veckor och ser hur saker och ting har framskridit."
- **Påminn den unga om att hen alltid kan komma till dig** och att det också finns andra pålitliga vuxna i skolan, till exempel inom elevhälsan, med vilka hen kan diskutera mer om det känns så. Dessutom kan du vägleda den unga att hitta information och hjälp på nätet.

Frågor som stöd för samtalet

Det är viktigt att under fostringssamtalen närma sig saken på ett sätt som inte är anklagande och med målet att lösa saker och stödja den unga. I första hand strävar man efter att förstå vad som hände och vad som ledde till situationen. Det som den unga gjort fel är inte det centrala. Detta bidrar till att skapa en trygg atmosfär där den unga får möjlighet att öppet dela sina känslor och upplevelser. Följande frågor har planerats för att stöda diskussionen och hjälpa läraren att få en helhetsbild av situationen:

- Vad hände?
- Vad ledde till situationen? Kan du berätta närmare?
- Hur har gärningen påverkat dig? Vilka påföljder har gärningen orsakat?
- Hur kändes det? Hur kändes det för dig?
- Kan du tänka dig hur det kändes för den andra?
- Vilka andra har påverkats av gärningen?
- Hur skulle man ha kunnat förhindra det som hände?
- Hur kan man förhindra att det händer på nytt?
- Vad behöver du för att komma vidare?
- Vad skulle du göra annorlunda? Varför skulle du göra annorlunda?
- Är det något som känns särskilt svårt just nu?
- Vad skulle hjälpa dig att må bättre?
- Hur kan vi tillsammans lösa denna situation?
- Skulle du vilja ändra något i ditt eget agerande?
- Finns det något mer du vill berätta?
- Finns det något du vill fråga?
- Hur kan jag bäst stödja dig i den här situationen?
- Vad önskar du av din vårdnadshavare just nu?

- Har du kunnat sova?
- Har du ätit idag?
- Hur går det med dina kompisar?
- Hur går det hemma?

6 Källor och mer information

Säkerhet:

[Säkerheten inom utbildning och fostran – Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

<https://www.sitra.fi/aiheet/uusi-turvallisuus/https://www.sitra.fi/aiheet/uusi-turvallisuus/>

[Lapsen oikeuksien sopimus turvaa lasten ihmisoikeudet \(Konventionen om barnets rättigheter tryggar barnens mänskliga rättigheter, på finska\) - Lapsenoikeudet.fi](#)

<https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/lapsella-on-oikeus-turvallisuuteen/>

<https://intermin.fi/sisaisen-turvallisuuden-strategia>

Unga:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/nuoren-aivojen-kehitys/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-kouluikaisen-kanssa/elamaa-ylakoululaisen-kanssa/ylakoulu-alkaa/>

<https://www.mll.fi/lapsemme-lehti/kuokuva-murrosika/>

<https://nuorisoala.fi/>

Fosteringssamtal:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P35a>

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/disciplinara-atgarder-och-atgarder-att-trygga-sakerheten-i-den-grundlaggande>

Välbefinnande:

<https://www.fressis.fi/>

<https://mieli.fi/voimme-yhdessa-tukea-lasten-ja-nuorten-hyvinvointia/>

<https://mieli.fi/sv/>

<https://www.nuortennetti.fi/sv/knopp-och-kropp/valmaende/>

<https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/kouluikaisten-terveyden-polku/henkinen-ja-sosiaalinen-hyvinvointi>

Symtom:

Lasten ja nuorten konfliktit. Opas haastavien ristiriitojen ratkaisemiseen. Turkka, Heikki ja Saarholm, Julia 2021

Lasten ja nuorten rikokset. Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. Turkka, Heikki ja Saarholm, Julia 2023.

<https://www.riku.fi/sv/som-brottsoffer/barn-och-ungdomar/lapsen-ja-nuoren-oireilu-ja-sen-tunnistaminen/>

<https://www.mielenterveystalo.fi/sv/egenvard/egenwardsprogrammet-foraldrar-till-barn-med-psykiska-symtom/hur-paverkar-de-psykiska>

Rusmedel:

<https://paihdelinkki.fi/sv/databank/>

<https://ehyt.fi/sv/>

<https://www.nuortennetti.fi/sv/knopp-och-kropp/rusmedel/>

<https://www.elamanisankari.fi/>

<https://www.mielenterveystalo.fi/sv/rusmedel/rusmedelsbruk-bland-unga>

<https://thl.fi/sv/statistik-och-data/statistik-efter-amne/alkohol-droger-och-beroende>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-nuoren-kanssa/vanhemman-ja-nuoren-vahva-suhde-helpottaa-murrosikaa/paihteista-puhuminen-murrosikaiselle/>

Väld:

<https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

<https://thl.fi/sv/teman/vald/valdsformer>

<https://www.mielenterveysseurat.fi/turku/materiaalit/tietoa-kriiseista/vakivalta/>

https://nettiturvakoti.fi/nuoret/vakivallan-muodot/#vakivallan_vaikutukset

<https://thl.fi/sv/teman/vald/vald-mot-olika-grupper/vald-mellan-unga>

Information och stöd för ungas familjer:

<https://www.netari.fi/>

<https://www.lapsenoikeudet.fi/apua-ja-tukea/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/>

<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/vanhemmuus/nuoruusika/>